

Missiv till kommunstyrelsen samt ansvariga nämnder och bolag

Revisorerna har avslutat granskningen av personsäkerhet för förtroendevalda. Granskningen syftade till att bedöma om Göteborgs Stad arbetar ändamålsenligt med personsäkerhet för förtroendevalda.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas revisionsrapport och ställer oss bakom bedömningarna och rekommendationerna i rapporten.

Följande rekommendation lämnas:

Kommunstyrelsen rekommenderas att ta initiativ till att förtydliga styrningen, ansvarsfördelningen och uppföljningen avseende förtroendevaldas personsäkerhet.

Vi vill betona vikten av att kommunstyrelsen vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsrapporten.

Med anledning av rekommendationen kommer vi också vilja ha ett yttrande från kommunstyrelsen. Alla yttranden som ni ombeds skicka in under granskningsåret ska sammanställas och skickas in vid ett samlat tillfälle. Skicka yttrandet till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 19 juni 2025.

Göteborg den 17 december 2024

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Rapportsammandrag

Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att stadens arbete med förtroendevaldas personsäkerhet behöver förbättras. Granskningen visar att det finns behov av en tydligare styrning och ett mer systematiskt säkerhetsarbete. Vi bedömer även att avsaknaden av uppföljning kan leda till att brister i det förebyggande och omhändertagande arbetet inte identifieras och åtgärdas. I förlängningen kan förtroendevalda hindras i sina uppdrag och sakna tillräckligt stöd om de blir utsatta för hot, våld eller otillåten påverkan.

Rapportsammandraget baseras på rapporten *Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda* som finns på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Följande rekommendation lämnas:

Kommunstyrelsen rekommenderas att ta initiativ till att förtydliga styrningen, ansvarsfördelningen och uppföljningen avseende förtroendevaldas personsäkerhet.

Granskningens utgångspunkter

Förtroendevalda med politiska uppdrag har en utsatt roll. Att olika aktörer utsätter förtroendevalda för hot, trakasserier, våld, skadegörelse och stöld riskerar att leda till konsekvenser för demokratin. Lagstiftningen är i dagsläget inte tydlig avseende vem som ansvarar för de förtroendevaldas trygghet och säkerhet. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har pekat på att det är viktigt att kommuner och regioner fattar beslut om och utvecklar en organisation för säkerhetsarbetet samt ser till att skapa systematik i arbetet.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om Göteborgs Stad arbetar ändamålsenligt med personsäkerhet för förtroendevalda. I granskningen konkretiseras syftet i tre revisionsfrågor om ansvarsfördelning och organisation för arbetet, riskhantering samt uppföljning. För att besvara frågorna har revisionskontoret genomfört en enkät riktad till säkerhetsansvariga i nämnder och bolag och genomfört ett antal intervjuer med representanter från stadsledningskontoret, de politiska partierna och med förtroendevalda. Vi har även tagit del av riktlinjer och rutiner för arbetet med förtroendevaldas personsäkerhet.

Granskningen omfattar kommunstyrelsen, förskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, miljö- och klimatnämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsmiljönämnden, Boplatz Göteborg AB, Higab AB, Göteborgs Hamn AB samt Business Region Göteborg AB.

lakttagelser och bedömningar

Det saknas styrdokument som tydliggör ansvaret för förtroendevaldas säkerhet

Granskningen visar att det saknas formella beslut och styrdokument som reglerar hur säkerhetsarbetet runt de förtroendevalda ska bedrivas i Göteborgs Stad. Arbetet bedrivs utifrån skrivningarna i Politikerhandboken. Vi har sett att Politikerhandboken får en styrande funktion trots att den inte utgör ett formellt styrdokument beslutat av kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Säkerhetsarbetet bygger på en rollfördelning som upplevs som otydlig och komplex av de som ansvarar för frågorna. Säkerhetsansvariga i nämnder och bolag känner inte alltid till det arbete som stadsledningskontoret bedriver. Revisionskontoret bedömer att det finns risk för att dessa förutsättningar kan leda till att förtroendevalda har svårt att förstå vart de ska vända sig när de blir utsatta för hot, våld och otillåten påverkan. Det finns också risk för att otydligheten påverkar möjligheterna till ett effektivt samarbete både internt och med externa parter, som de politiska partierna och polisen.

Vidare ser vi att kunskapen om hur staden arbetar med personsäkerhet för förtroendevalda, och varför, är knutet till vissa nyckelpersoner i staden. Denna kunskap och de arbetssätt som har byggts upp riskerar att försvinna vid personalomsättning, om inte styrningen formaliseras.

Vi bedömer att kommunstyrelsen, utifrån sin samordnande roll, bör ta initiativ till att förtydliga styrningen och ansvarsfördelningen för förtroendevaldas personsäkerhet. Den nya lagstiftningen som förväntas införas avseende kommunalråd¹ anser vi erbjuder möjlighet att ta ett helhetsgrepp kring hur staden ska arbeta med personsäkerhet för samtliga förtroendevalda.

Stor variation i nämnders och bolags beredskap

I granskningen har vi sett att omfattningen på det säkerhetsarbete som respektive nämnd och bolag bedriver varierar stort. Det är relativt många som har uppgett att de har identifierat risker för förtroendevaldas säkerhet i sin verksamhet. Bland de risker som nämnder och bolag har identifierat nämns demonstrationer vid sammanträden, otillåten påverkan inför beslutsfattande och överförda risker, där politiker kan vara aktiva i andra politiska sammanhang och hotet överförs till nämnden/bolaget. Samtidigt är det knappt hälften av nämnderna och bolagen som har dokumenterade rutiner och arbetssätt för de förtroendevaldas personsäkerhet.

I socialnämnderna aktualiseras risken för att förtroendevalda blir utsatta för hot och våld i synnerhet när individer begär företräde inför nämnden. Revisionskontoret ser positivt på att de fyra socialnämnderna har tagit fram riktlinjer och rutiner för säkerhetsarbetet, men bedömer att nämndernas styrdokument på olika sätt behöver förtydligas.

¹ Finansdepartementet, *Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner*, Ds 2024:10.

Vi bedömer att de nämnder och bolag som inte har identifierat risker kopplade till person-säkerhet för förtroendevalda och som saknar dokumenterade rutiner och arbetssätt riskerar att ha en sämre beredskap om eller när en incident inträffar. Kommunstyrelsen och samtliga nämnder och bolag som ingår i granskningen bör analysera risken för att förtroendevalda utsätts för hot, våld och otillåten påverkan och bedöma om det egna arbetet behöver stärkas. Det är särskilt viktigt mot bakgrund av att det inte finns en tydlig gemensam styrning och ansvarsfördelning i staden.

Risk för att brister i säkerhetsarbetet inte identifieras och åtgärdas

I granskningen har vi sett att det inte finns gemensamma rutiner och arbetssätt för hur hot, våld och otillåten påverkan som riktas mot förtroendevalda ska dokumenteras och följas upp. Detta hanteras därför på olika sätt av nämnder och bolag. Utifrån enkätsvaren kan vi se att det finns en osäkerhet hos säkerhetsansvariga i nämnder och bolag om hur hot, våld och otillåten påverkan mot förtroendevalda ska dokumenteras. Vi bedömer att samtliga nämnder och bolag bör försäkra sig om att man har rutiner och arbetssätt för hur incidenter dokumenteras.

Revisionskontoret konstaterar att kommunstyrelsen inte gör någon samlad uppföljning av incidenter riktade mot förtroendevalda eller av hur arbetet med förtroendevaldas säkerhet fungerar. Stadsledningskontoret sammanställer statistik över de incidenter som inträffar varje år, men informationen analyseras och redovisas inte i någon instans. Den uppföljning som görs avseende personsäkerhet behandlar endast medarbetarnas situation.

Vi bedömer att avsaknaden av uppföljning kan leda till att brister i det förebyggande och omhändertagande arbetet inte identifieras och åtgärdas. I förlängningen kan förtroendevalda hindras i sina uppdrag och sakna tillräckligt stöd om de blir utsatta för hot, våld eller otillåten påverkan.